

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо особливостей роботи міського пасажирського транспорту під час оголошення сигналу «Повітряна тривога»»

1. Обґрунтування необхідності прийняття законопроекту

Повномасштабна збройна агресія Російської Федерації поставила перед територіальними громадами необхідність одночасно забезпечувати захист населення та безперервність функціонування міських транспортних систем. Повітряні тривоги в різних регіонах України істотно відрізняються за частотою, тривалістю, характером загроз і часом реагування. Відрізняються також щільність забудови, маршрутні мережі, наявність метрополітену, кількість та доступність об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту.

За таких умов встановлення одного однакового для всієї території України алгоритму роботи громадського транспорту під час повітряної тривоги не враховувало б об'єктивних відмінностей між громадами. У містах, де тривоги є частими або тривалими, повне припинення руху на весь час тривоги може істотно обмежувати мобільність населення, ускладнювати роботу закладів охорони здоров'я, критичної інфраструктури та інших важливих об'єктів. В інших громадах безпекова ситуація, навпаки, може вимагати тимчасового припинення руху або особливого режиму на окремих маршрутах чи ділянках маршрутів.

Практика великих міст уже демонструє різні моделі реагування. Зокрема, у Києві з 21 березня 2025 року наземний громадський транспорт під час повітряної тривоги після зупинки біля найближчого укриття та висадки пасажирів, які бажають ним скористатися, продовжує рух за маршрутом. Це рішення поширено як на комунальних, так і на приватних перевізників. Така практика підтверджує потребу в можливості оперативно визначати режим роботи транспорту на місцевому рівні відповідно до конкретної безпекової ситуації.

Чинне законодавство містить загальні транспортні та цивільно-захисні повноваження органів місцевого самоврядування. Стаття 30 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» відносить до власних (самоврядних) повноважень виконавчих органів сільських, селищних, міських рад затвердження маршрутів і графіків руху та правил користування міським пасажирським транспортом. Стаття 20 Закону України «Про міський електричний транспорт» передбачає можливість обмеження або припинення надання транспортних послуг в умовах надзвичайного чи воєнного стану. Кодекс цивільного захисту України наділяє органи місцевого самоврядування повноваженнями у сфері цивільного захисту.

Водночас чинні закони не містять прямого комплексного повноваження виконавчих органів місцевого самоврядування затверджувати обов'язковий порядок роботи міського пасажирського транспорту саме під час оголошення сигналу «Повітряна тривога», визначаючи в ньому можливість продовження,

обмеження або припинення руху, особливості окремих маршрутів, порядок інформування пасажирів та інші необхідні елементи.

Крім того, наказом Міністерства інфраструктури України від 12 листопада 2013 року № 903 затверджено Порядок інформування населення про зміни графіка руху транспорту у разі виникнення надзвичайних ситуацій. Однак цей акт регулює питання інформування і не встановлює спеціальної компетенції щодо визначення режиму роботи міського пасажирського транспорту під час повітряної тривоги.

Прийняття законопроекту дозволить усунути зазначену правову невизначеність та прямо закріпити за виконавчими органами місцевого самоврядування право визначати локальний режим роботи міського пасажирського транспорту з урахуванням безпекових умов конкретної громади.

2. Мета і завдання законопроекту

Метою законопроекту є створення чіткої законодавчої основи для визначення на місцевому рівні особливостей роботи міського пасажирського транспорту під час оголошення сигналу «Повітряна тривога» та до його відбою.

Основними завданнями законопроекту є:

- пряме закріплення за виконавчими органами місцевого самоврядування повноваження затверджувати порядок роботи міського пасажирського транспорту під час повітряної тривоги;
- забезпечення можливості враховувати безпекову ситуацію, частоту і тривалість повітряних тривог, особливості маршрутної мережі та доступність об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту;
- надання можливості встановлювати різні режими роботи окремих видів транспорту, маршрутів або ділянок маршрутів;
- забезпечення обов'язковості затвердженого місцевого порядку для комунальних і приватних перевізників;
- визначення можливості врегулювання порядку зупинки, посадки та висадки пасажирів, їх інформування, перевезення осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення, а також відновлення руху після відбою повітряної тривоги.

3. Загальна характеристика та основні положення законопроекту

Проектом Закону пропонується внести зміни до законів України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про міський електричний транспорт» та «Про автомобільний транспорт».

Законопроектом передбачається:

1) доповнити статтю 30 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» новим власним (самоврядним) повноваженням виконавчих органів сільських, селищних, міських рад щодо затвердження порядку роботи міського пасажирського транспорту незалежно від форм власності під час оголошення сигналу «Повітряна тривога» та до його відбою;

2) визначити, що такий порядок затверджується з урахуванням місцевої безпекової ситуації, частоти та тривалості повітряних тривог, особливостей транспортної і маршрутної мережі та доступності об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту;

3) передбачити можливість встановлення порядком умов продовження, тимчасового обмеження або припинення руху, різних режимів для окремих видів транспорту, маршрутів або ділянок маршрутів, порядку зупинки, посадки та висадки пасажирів, їх інформування, особливостей перевезення маломобільних груп населення та відновлення руху;

4) доповнити статтю 20 Закону України «Про міський електричний транспорт» спеціальною нормою про роботу електричного транспорту під час повітряної тривоги відповідно до порядку, затвердженого відповідним виконавчим органом місцевого самоврядування, та встановити обов'язковість такого порядку для замовників транспортних послуг і перевізників;

5) передбачити можливість окремого визначення особливостей роботи метрополітену з урахуванням його технологічних особливостей та використання станцій і споруд для укриття населення;

6) доповнити статтю 35 Закону України «Про автомобільний транспорт» положеннями про обов'язок автомобільних перевізників, які працюють на міських автобусних маршрутах загального користування, дотримуватися відповідного місцевого порядку.

4. Стан нормативно-правової бази у цій сфері правового регулювання

У цій сфері правового регулювання діють:

- Конституція України;
- Кодекс цивільного захисту України;
- Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні»;
- Закон України «Про міський електричний транспорт»;
- Закон України «Про автомобільний транспорт»;
- постанова Кабінету Міністрів України від 18 лютого 1997 року № 176 «Про затвердження Правил надання послуг пасажирського автомобільного транспорту»;
- постанова Кабінету Міністрів України від 23 грудня 2004 року № 1735 «Про затвердження Правил надання населенню послуг з перевезень міським електротранспортом»;
- наказ Міністерства інфраструктури України від 12 листопада 2013 року № 903 «Про затвердження Порядку інформування населення про зміни графіка руху транспорту у разі виникнення надзвичайних ситуацій».

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Реалізація законопроекту не потребує додаткових видатків з Державного бюджету України.

Затвердження та реалізація відповідних місцевих порядків здійснюватиметься виконавчими органами місцевого самоврядування в межах їх існуючих повноважень, організаційних можливостей та видатків, передбачених відповідними місцевими бюджетами. Законопроект не передбачає створення нових органів, бюджетних програм або обов'язкового здійснення капітальних видатків.

6. Прогноз соціально-економічних, правових та інших наслідків застосування законопроекту

Прийняття законопроекту сприятиме:

- усуненню правової невизначеності щодо повноважень виконавчих органів місцевого самоврядування визначати режим роботи міського пасажирського транспорту під час повітряної тривоги;
- врахуванню реального рівня безпекових ризиків і транспортних особливостей конкретних територіальних громад;
- підвищенню передбачуваності дій перевізників, водіїв, диспетчерських служб та пасажирів;
- забезпеченню однакової обов'язковості місцевих правил для комунальних і приватних перевізників;
- збереженню необхідного рівня мобільності населення та стійкості міських транспортних систем у випадках, коли безпекова ситуація дозволяє продовження руху;
- підвищенню рівня безпеки та інформованості пасажирів, у тому числі осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення.

Законопроект запроваджує не однаковий режим для всіх громад, а єдину законодавчу основу для прийняття обґрунтованих локальних рішень відповідно до конкретної безпекової ситуації.

Народний депутат України

Крейденко В. В.

